

Пильнуйте про мир зо всіма і про святість, без якої ніхто не побачить Господа.
Із книги «Новий Заповіт і Книга Псалмів»

І. С. Сміян

СВІТЛО ДИТИНСТВА — ЖИТТЄВЕ ПРОМІННЯ

НЕВЕДОМОМУ БОГУ

Я снова, чуть ослабевая
В уединенном постоянстве,
К Тебе — блаженной цели странствий —
Я обращаюсь, уповая, —
К Тебе, которому во мраке
Души возвел я алтари:
Стоять — воззри! —
Молением об едином знаке.
На алтарях огнем-узором
Слова: Неведомому Богу.
В толпе язычников премногой
Он мне надеждой и укором.
Он мне порукою — пусть змен
Меня повергли ниц в борьбе.
Воззвав к Тебе,
Из их объятий, уцелею.
Познать Тебя, Неуследимый,
Непостезимый и Загадочный,
Потусторонний, Дальний, Рядошный,
Неведомый и мой Родимый!
Познать, дабы служить Тебе!

Фридрих Ницше

Тернопіль
2012

Лялька — одна з найнагальніших потреб і водночас втілення одного з найчарівніших жіночих інстинктів у дівчини. Леліяти, плекати, прикрашати, одягати, шити, трохи картати, колисати, уявляти, ніби щось є хтось, — у цьому все майбутнє жінки.

Віктор Гюго

Так воно і є. Це ми спостерігаємо в повсякденній поведінці нашої онуки Вікусі. Ляльки, ляльки і ще раз ляльки — у вихідні та канікули, у перервах між підготовкою до школи та святковій дні. Ляльок вона прикрашає, ляльок вона вкладає спати й годую, з ляльками вона веде розмову, з ляльками вона йде до своєї подруги, також Вікусі, де вони годинами спілкуються з ляльками, як з живими істотами. І в ці години вони, дві Вікторії, — поза буденним життям, а їх вимір сьогодення сягає незвичних почуттів та висот Піднебесся. І «Надходить час, коли вивчені в давно минулому дитинстві байки й молитви виринають в пам'яті і, перебираючи дорожочинні дитячі іграшки, що завжди десь проглядають в наших ділах, усвідомлюємо свою природу на ранній досвітній порі коло самих її первісних джерел» (Олександр Довженко).

Там, де діти, — там сміх, радість та впевнений оптимізм. Усяка доросла здорова людина перебирає від дитини та від свого дитинства заряд життєстверджувального подиху, полегшення проявів життєвих турбот.

ДИТЯ В ЛЮЛЬКЕ (ІЗ ШИЛЛЕРА)

Счастлив ребенок! и в люльке просторно ему: но дай время
Сделаться мужем, и тесен покажется мир.

М. Ю. Лермонтов

Якраз у дитячому віці ми отримуємо те, про що пише Ніколас Юдалл: «Веселощі продовжують тривалість життя та породжують здоров'я». І, виходячи з цього, наша задача, задача дорослих, залишитися в дитинстві на все життя. Адже в дитинстві, як у жодному іншому віці, розквітає щедрість любові до близьких, до тваринного та рослинного світу. Діти нібито знають, що «Любов мусить включати в себе навіть те, що вважається цілковито невартим любові, інакше вона пуста (Гілберт Кейт Честертон). Вік дитини та її любов до навколишнього світу перебуває в оберненій взаємозалежності: чим менший вік дитини, тим більша любов до всього живого і не живого. Тому чим менший вік дитини, тим чарівніший їй світ. Адже «Немає такої скрутності, яку не подала б любов» (Еммет Фоко). Діти і любов — це однозначність для нашого пристойного та щасливого життя.

А тому «...Люди таки хочуть мати нащадка через те, що так воно в натурі людській природжене, щоб таки нащадків мати. Воно ж радіє душа, як

бачить, що ще і в неї корінь не підсох. Ще будуть віти і в неї. Колись то всі це знали, дітьми раділи дуже і плакали, як не було нащадка. То вже тепер настало, що, може, таких з десятків та і є на усю слободу. Бо природа не заглушить у собі, бо знає, що це святе бажання — мати нащадка, і як не має, то побивається дуже і до Бога обертається, щоб Бог послав дитину. Через це, хоч дуже рідко, а де-де почуєш, що свекруха вже лає невістку за те, що дітей немає. Є, правда, й невістки такі, що плачуть, як дітей не мають, або і самі, як мають, то на других нападають, що так робити не можна, щоб діти вигублять. І щасливіший той чоловік, що має дітей, ніж той, що не має (З книги Марка Грушевського «Дитина у звичаях і віруваннях УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ». Київ. 2006).

Так, це, мабуть, правда. Адже

Був собі дід та баба.
З давнього давна, у гаї над ставком.
Удвох собі на хуторі жили.
Як діточок двоє.
Усюди обоє.
Ще змалечку удвох ягнята пасли.
А потім побралися,
Худоби діждалися,
Придбали хутір, став і млин,
Садок у гаї розвели
І пасіку чималу —
Всього надбали.
Та діточок у їх бігма,
А смерть з косою за плечима.
Хто ж їх старість привітає,
За дитину стане?
Хто заплаче, поховає?
Хто душу спом'яне?
Хто поживе добро чесно
В добру годину
І згадає, дякуючи,
Як своя дитина?..

Тарас Шевченко

Усе це я пишу з метою пояснення глибокого й приємного хвилювання близьких (мені хочеться написати: насамперед дідуся, тобто мене) з приводу першого ВЕЛИКОГО духовного життєвого етапу, ПЕРШОЇ СПОВІДІ та ПРИЧАСТІЯ моєї восьмирічної онуки ВІКТОРІЇ (Вікусі).

Сповідь...

СПОВІДЬ

Коли християнин уже приготований, може приступити до сеї Святої Тайни Христової, в котрій священник на місці Бога відпускає гріхи вірним, що сповідаються. У тій Свя[тій] Тайні християнин приносить жаль, постановлення поправи та оскаржаєся з усіх гріхів, із яких в серці вирахувався, а взамену від Господа Бога дістає відпущення всіх поповнених гріхів на нову Божу ласку.

Тим способом між чоловіком і Богом наново зав'язується сей святий контракт, у котрім Бог чоловіка за дитину, а чоловік Бога — за Отця приймає.

Треба християнинові дуже добре уважати, щоби до сповіди принести все, чого треба до сеї Святої Тайни Покаянія.

Бо як чогось не принесе, що потрібно було, то не буде ніякої Свя[тої] Тайни і не буде відпущення гріхів.

Як до св[ятого] Хрещення треба води, а до св[ятого] Миропомазання треба святого мира, так до сповіди треба того, що християнин приносить: жаль, постановлення, оскарження.

Як без води жаден священник ані єпископ не може зробити Св[ятої] Тайни Хрещення, бо вода є конечною матерією св[ятого] Хрещення, так само ніякий священник на світі не може відпустити гріхів без тої матерії Покаянія, котру християнин сам приносить до сповіди.

Видите ріжницю, яка єсть між св[ятим] Хрещенням і Св[ятою] тайною Покаянія. У св[ятім] Хрещенні самі отці знайдуть собі воду, потрібну для охрещення дитини, і вже не треба ні кумам, а ні родичам за ту воду журитися. Але в Св[ятій] Тайні Покаянія сам уже християнин, що хоче позбутися гріха, має журитися за ту воду, котрою має очистити свою душу.

Як сеї води не принесе сам, то жаден священник не зможе обмити его душі. Яка ж се вода потрібна до Св[ятої] Тайни Покаянія? Тою водою єсть жаль за гріхи, постановлення поправи та щире оскарження перед сповідником.

Тож дуже уважайте, мої милі браття, щоб ніколи до сповіди не приступати без тих трьох речей, без тої святої води, котру в серці маєте, при сповіді мати та в душі до сповіди приносити. О жалю та постановленню поправи вже знаєте, тож о сповіді тепер запам'ятайте собі отаке велике слово, що его Вам тепер скажу.

Так, як ти грішив, мій брате милий, так і сповідуйся. Відкрий перед духовним отцем ціле своє серце.

Нехай у серці твоїм не буде ні одного такого гріха, котрого б ти стидився відкрити духовному отцеві.

Вправді, якщо ти в сповіді залишиш щось малого або дрібного, а всі великі гріхи скажеш, то через таке залишення або забуття сповідь твоя ще не

буде злою і гріх відпустить. Але якби ти, не дай Боже, мій брате, зі стиду або страху залишив якийсь тяжкий великий гріх сказати, то знай добре, що через таку несправедливу та нещирю сповідь саму найсвятішу ласку Ісуса Христа обернеш собі на власне засудження. Така сповідь святокрадська єсть найгіршим і найстрашнішим гріхом, якого можеш допуститися.

Через таку сповідь обертає собі християнин святий лік, куплений Христовою смертю, на свою вічну погибіль. Ліпше було б цілком не сповідатися, як таким тяжким гріхом святокрадським Бога образити (із книги Андрея Шептицького «Пастирські послання», т. I. Львів, 2007).

Ця урочистість відбувається навесні (19 травня) 2012 року, разом з розквітом чудових проявів природи, разом з натхненням вихователів моєї онуки (насамперед вчительки 3-В класу Любові Богданівні Найди та директора школи № 3 Степана Івановича Дудяка) та основного організатора цього дійства — викладача християнської етики Тетяни Орестівни, які влаштували таке світле та піднесене духовне свято для діток. А діти? Їхне пишне, чепурне та прегарне вбрання подібне до вбрання нареченої та нареченого. А їхні обличчя? Веселі, усміхнені, відкриті, готові до дружнього спілкування з кожним і, насамперед, з Богом. Адже все це відбувається у Святому Храмі. З кожної клітини їхніх молодих організмів лине

ЛЮБОВ

Дзвенять німою тугою ліси,
Коли їх ніч тремтлива обнімає
І від очей у ревності ховає
Принади їх первісної краси.

Бринять живою радістю ліси,
Як ранок спалахне на небокраї,
Як сонце огняне завісу піднімає
Із їх первісної і чистої краси.

Мені здається, — може, — я не знаю,
Було і буде так у всі часи:
Любов, як сонце, світу відкриває
Безмежну велич людської краси.

І тому світ завжди благословляє
І сонце, що встає, і серце, що кохає.

Василь Симоненко

Я провів своє життя здебільшого у спілкуванні з дітками, до того ж переважно з хворими дітками. І коли тепер я дивлюсь у церкві на життєрадісних малят із 3-В класу 3-ї школи, вони мені уявляються ангелами Небесними, непорочними Господніми дитятками, а в душі моїй

Коли дивлюсь глибоко в любі очі (дитячі — І. С.),
в душі цвітуть якісь квітки урочі,
в душі квітки і зорі золотії,
а на устах слова, але не тії,
усе не ті, що мріються мені
коли вночі лежу я у півсні.

Либонь, тих слів немає в жодній мові,
та цілий світ живе у кожному слові,
і плачу я й сміюсь, тремчу і млію,
та вголос слів тих вимовить не вмію...

Леся Українка

Щоб наші діти залишалися духовно чистими на все життя, нам, їхнім близьким, важливо завжди пам'ятати поради Митрополита Андрея Шептицького, актуальність яких не зменшилась і через сто років:

ЩАСТЯ Й НЕЩАСТЯ ДИТИНИ ЗАЛЕЖИТЬ ВІД ВИХОВАННЯ

а) Щаслива та дитина, для якої *першим словом матері — слово любови, що ублагороднює серце! Для якої перша наука — Божя наука*, яка, навіть і при цілій своїй величі й силі, потрапить статися такою маленькою й покірненькою, що зрозуміє її й така дитина, яка ще нічого не знає.

Візьме мати дитинку, що плаче, пригорне її до серця і скаже лише: «Бог добрий» - а дитинка вже успокоїлась...

І не знати, чи то любов неньки дає їй той супокій, чи то той добрий Бог, що в небі, що, як найліпший Отець, опікується усім сотворінням...

Але при цьому дитина уже навчилася, що в небі, деє там високо, є хтось.

Хто? — не знає. Але знає, що є хтось, що про нього сказала мати, що Він добрий.

І ще не знає про це дитина, а вже несвідомо серце відчуває й учиться, що світ не є чимсь злим, що є хтось добрий на світі! Що вона, дитина, не серед ворогів, а серед братів-друзів.

б) А навпаки: якою нещасливою почувається та дитинка, що вже за першим разом, як тільки щось на світі побачить, вже за першим разом, коли її щось на світі заболить, зараз почує від матері проклін, відчує злість!

Її ж маленьке серце не знає ще злого, а вже наповнюється гіркістю злості й ненависти!

І те маленьке серце вже навикає бачити біля себе ворогів та бажати їм лихе!

І те молоденьке серце вже сповнюється тим хаотичним почуттям боротьби та ненависті, що розбиває народ, людей, рідних братів на самолюбні одиниці, ворожо до себе настроєні!

в) Щаслива та дитинка, що зростаючи, одержує від батька здорову науку! Що вже за першим разом, як тільки, мимоволі, не знаючи ще, чи вільно, чи ні, сягнула по чуже добро, а зараз таки почула від батька це важне слово: «Цього не вільно! Це гріх! То не добре!»

Бо від тої хвилі вона вже стидається красти!

Словом: вона навчилася (чого і старих ніхто не навчить, хоч би який вчений чи мудрець цілими годинами навіть учив!), чим є для народу чесність!

г) А яка знову бідна та дитина, що вже змолodu навчилася від батьків всякого безправства! Що вже від тепер привикає до неладу та не порядку, що вже від малку починає красти, пити, ненавидіти людей та легковажити власну честь і совість!

Така дитина вижене колись з хати батька, а старій нені їсти не дасть!

Й не дивно! Її ж серце тільки до злого привикло, а любови не навчилося!

Коротко кажучи: наукою, яка лишається, мої дорогі браття, на ціле життя людини — то наука родичів!

Християнські родичі є такими проповідниками Божими, що першими дитині голосять слово Боже та першими своїми прикладами вчать її християнського життя.

Християнські родичі є тими душпастирями, що перші ведуть молоденьку душу на здорову пашу спасення моральних переконань — правди і добра.

д) Але і для здоровля тіла являється родина першою школою дитини і підставою її цілого життя.

З кормом матерніх грудей всякає в дитини теж й пристрасть і до п'янства. І нечистоти, а часом й недуги.

Недбалою рукою матері зле приправлена пожива стається перепоною до розвитку фізичних сил дитини. Через те дитина скоро нидіє і марніє; часом і калікою позістає на ціле життя, а не раз навіть скоро й вмирає.

А скільки гіркости, скільки невдоволення, скільки нещасної долі на цілісіньке життя приносить дитині недбала мати, недобрий батько, нехристиянська родина! (Із книги «Пастирські послання. Львів, 2007).

Я, як педіатр, дивуюсь цим довічним думкам Митрополита щодо виховання дитини, щодо виховання здорової духовно і фізично людини!

Якщо цих 8-9 річних малят, які сьогодні сповідаються та причащаються, порівнювати з нами, дорослими, то вони дійсно ангели безгрішні, але й для них важлива

МОЛИТВА ПЕРЕД СПОВІДДЮ

Господи, Боже мій, я дуже жалую за всі мої гріхи, тому що вони не подобаються Тобі, бо Ти — це Добро і Любов. Допоможи мені виправитись, допоможи завжди бути з Тобою.

Сповідь... Сповідь діток... Яке це найбільше, чудове, прекрасне дійство!

А «Яку ми маємо безпосередню користь від прекрасного?

1. Передання (несвідомо чи за посередництва роду через інтереси (індивідуума) у спадок найбільш життєвих форм.
2. Соціальний престиж від краси і її володіння (безпосередня користь для індивідуума).
3. Безпосередня насолода красою (теж виключно індивідуальна) — це якась незрозуміла таємнича чи навіть містична містерія, яка не має безпосереднього стосунку до родових цілей. Це найвищим чином усвідомлена насолода, у якій беруть участь третинні зони кори головного мозку (Ілько Лемко).

*Останнє приготування до сповіді.
На передньому плані перша зліва Вікторія,
а ми зі Світланою — на задньому, також зліва.*

Що ж, Вікусю, наша лялечко, що ж, діточки-квіточки, які прийшли на сповідь та причастя: Бог та доля нехай будуть для всіх вас прихильними, а радість та неповторні життєві миттєвості — супутниками не завжди легкого життєвого шляху. І нехай у ваших душах бринить пісня:

БОЖЕ МІЙ, БОЖЕ, З ТОБОЮ ПІСНЯ

Боже мій, Боже, з Тобою пісня,
З Тобою правда і надія,
З Тобою в смутку перемога,
З Тобою радісна дорога,
Коли життя несе тривоги,
Коли гнітить тебе неспокій,
Коли хтось хоче залякати,
І ти не знаєш, де сховатись...

Приспів:

Гітару в свої руки візьмеш,
Чужий десь світ позаду лишиш,
На тебе інші вже чекають,
Разом з тобою заспівають...

Світ нас чарує, світ нас манить,
Кар'єра, гроші і розваги.
А я усе це залишаю,
Бо я багатство інше маю.
Блакитне небо, білі хмари,
Високі гори, квіти, трави,
Гітари звук, знайома пісня,
і в серці радісна молитва.

Приспів.

По правду люди забувають,
Лице під маскою ховають,
А я не хочу фальшувати,
Життя обманом будувати.
Мені чужі сум і тривога,
На мене жде нова дорога,
Я хочу радісно співати,
Я хочу з Богом мандрувати.

Приспів.

З книги «Молитовник дитини. Бог завжди зі мною». Львів, 2009

А це вже після сповіді

МОЛИТВА ПІСЛЯ СПОВІДІ

Добрий Боже, дякую, що Ти пробачив мої гріхи. Дякую, що Ти установив святе таїнство покаяння, що я міг (могла) навернутися до Тебе. Дорогий Боже, допоможи мені назавжди стати Твою вірною дитиною. Допоможи виправити мої помилки. Допоможи мені бути добрим (доброю). Допоможи змінитися, щоб радо Тобі служити, часто з Тобою розмовляти, щодня молитися, часто приходити до церкви на богослужіння, чомно допомагати вдома і добре вчитися в школі, бути чесним (чесною) і доброзичливим (доброзичливою) до інших, говорити правду; старатися завжди робити те, що Тобі подобається, бо я люблю Тебе, добрий Боже!

І тепер мені зрозумілі слова Володимира Базилевського («Літ. Україна» 4.10. 2012): «Європейські цінності немислимі без релігії, позаяк без неї немислимі ні філософія, ні фундаментальна освіта. Релігія, то найпроникливіша сфера людинознавства. Знаючи про гріховну природу людини, вона дала їй шанс на вдосконалення: покаяння».

Після сповіді в моєї онуки Вікусі та її друзів настала

ПРЕСВЯТА ЄВХАРИСТІЯ

Святе причастя є найважливішим таїнством. У ньому Господь дає нам самого себе під видами хліба і вина. Ісус Христос установив це таїнство на Тайній Вечері, промовивши такі слова: «Це — моє тіло, що за вас віддається... Ця чаша — це Новий Заповіт у моїй крові, що за вас проливається» (Лк. 22, 19-21). Цю божественну поживу одержуємо на Літургії у святому причасті.

Це таїнство ще називаємо Пресвятою Євхаристією. «Євхаристія» означає «благодарення». Під час Служби Божої ми благодаримо Бога за всі Його дари і ласки.

**Причащаючись, ми приймаємо самого Господа Ісуса Христа під видами хліба і вина. *Причащаючись, отримуємо прощення наших гріхів і стаємо учасниками вічного життя. *Причащаючись, поєднуємося один з одним у Христі.*

До причастя підходимо по черзі, склавши навхрест руки на грудях. Підійшовши до священика, робимо знак хреста і низький поклін, після цього широко відкриваємо уста, і, коли священик ложечкою покладе нам в уста святе причастя, відходимо на своє місце. По закінченню Літургії відмовляємо молитву:

МОЛИТВА ЙОАНА ЗЛАТОУСТОГО

Таїнствено удостоївшись бути причасником Твого пречистого Тіла і чесної Крови, оспівую і благословляю, поклоняюся, і славлю, і величаю спасення, Твої Господи, нині і повсякчас, і на віки віків. Амінь.

Ось як відбувалося Причастя моєї онуки Вікторії...

МОЛИТВА ПО СВЯТИМ ПРИЧАСТІЮ

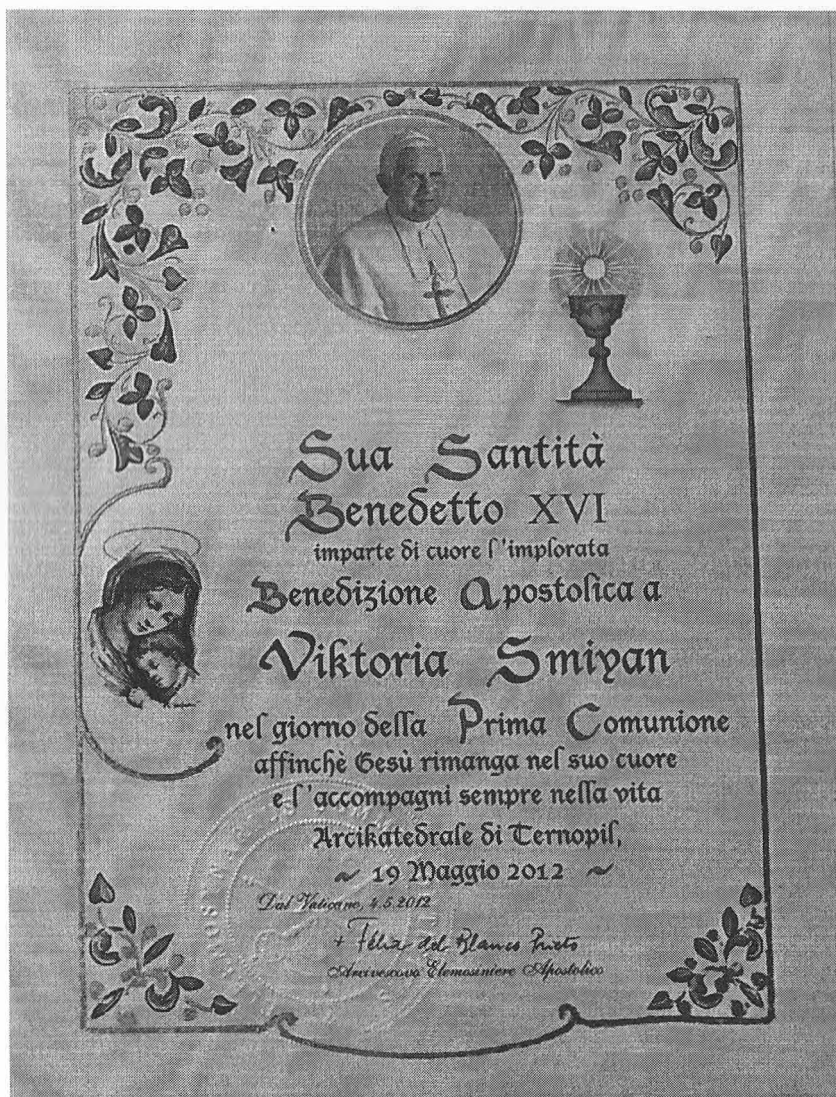
Господи Ісусе Христе, Боже наш! Нехай Твоє Святе Тіло буде мені на життя вічне і Твоя Дорогоцінна Кров на відпущення гріхів! А оце благодарення, нехай буде мені на радість, здоров'я і потіху. На Твоєму страшному й другому пришестві сподоби мене грішного достойним стати праворуч слави Твої, заради молитов Твоїї Пречистої Матері і всіх Святих.

Урочистості тривають...

Моя онука Вікуся, як і всі дітки, з радістю та вдячністю отримувє персоналізовану Пам'ятку урочистого святого Причастя

Це епохальна подія для моєї онучки та її друзів... Пам'ять на все життя...

Надзвичайна урочистість Сповіді та Причастя як у школярів, так і у присутніх їхніх близьких, викликали неабияке хвилювання та розчуленість і думки про те, що

ПІД ХРЕСТ ТВІЙ СТАЮ (ПІСНЯ)

Під хрест Твій стаю, Спаситель мій милий,

(2) І молю Тебе, о, дай же мені

За гріхи жаль щирий.

За мене терпів, за мене Ти розп'явся!

(2) За гріхи мої провину маю,

Убити Ти дався.

Ісусе Ти мій! Твої безмірні муки

(2) Сильніше від слів взивають мене

До жалю, покути.

О, рани Твої, хоч без уст та мови,

(2) Кличуть вони нас, взивають завжди

До твоєї любови.

Подай же мені про них все пам'ятати:

(2) Любити Тебе, боятися гріха,

Тебе прославляти.

На згадку про цю історичну днину для нашої сім'ї залишилась ця фотографія у Святому Храмі: отець Роман, мама Вікусі — Світлана, хрещена мама — Валентина, улюблений братик Вікторії — Івасик-телесик і я — дідусь моєї ненаглядної кровинки.

Що ж, дорога моему серцю онуко Вікторіє, нехай Бог, доля та всі близькі дарують тобі оптимізм, всебічну комфортність, здоров'я, повсякденну радість... А милі та дорогі твоєму серцю люди нехай завжди будуть з тобою.

Мені, Вікусю, багато-багато років. Розповісти про все своє життя в мене не вистачить часу. Я дедалі більше думаю про майбуття своїх онуків, про тебе, моя люба онучко Вікторіє. А тому

О дитя, я долго плакал над судьбой твоей,
С каждой ночью я тоскую все сильнее, сильнее...

Знаю, знаю, скоро, скоро, на закате дня,
Понесут с могильным пенем хоронить меня...

Ты увидишь из окошка белый саван мой,
И сожмется твое сердце от тоски немой...

О дитя, я долго плакал с тайной теплых слов,
И застыли мои слезы в бисер жемчугов...

И связал я ожерелье для тебя из них,
Ты надень его на шею в память дней моих!

Сергей Есенин

Salve (бувай здорова), Victoria (Перемога)!

Твій дідусь Іван Сміян.